

Azərbaycanda insan hüquqlarının müdafiəsi: beynəlxalq və milli təcrübə

Azərbaycan hər zaman öz ərazisində hər bir vətəndaşının konstitusion hüquq və azadlıqlarına, təhlükəsizliyinə təminat verməklə, müxtəlif konfessiyalara və millətlərə məxsus insanların dinc yanaşı yaşamalarını təmin etmiş və bu gün də təmin etməkdədir.

Müasir dünyada getdikcə dərinləşən sivilizasiyalararası toqquşmalar və ziddiyyətlər fonunda insanların hüquq və azadlıqlarının, etnik-millî dözümlülüyün, habelə, tolerantlıq və multikulturalizm kimi dəyərlərin bəşəriyyət üçün daha önəmli olduğunu göstərir. İnsan hüquqları ilə vəhdət təşkil edən multikulturalizm dəyərləri olmadan humanizm, yüksək fərdi və beynəlxalq münasibətlər mədəniyyəti, insanlar arasında qarşılıqlı anlaşma mümkün deyil, dostluq və əməkdaşlıq mümkün deyil. Təsadüfi deyil ki, bu gün dünyada hərbi toqquşmaların, terrorizmin, dini ekstremizmin, islamofobiyanın, ksenofobiyanın tüğyan etdiyi bir dövrdə yüksək tolerantlığın və multikulturalizmin bir həyat tərzinə çevrildi. Azərbaycan bütün dini və siyasi baxışlara sahib, müxtəlif mədəniyyətlərə mənsub xalqların vahid dialoq mərkəzinə çevrilmişdir. Bütün bunlar, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi siyasətin mərkəzində vətəndaş dayanır. İnsana qayğı, insan ləyaqətinə hörmət, layiqli həyat səviyyəsi, vətəndaş məmnunluğu ölkədə həyata keçirilən köklü iqtisadi, sosial və hüquqi islahatların təməl prinsipləridir. Həyata keçirilən demokratik islahatlar çərçivəsində, həmçinin, institusional mexanizmlərin, o cümlədən, İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) İnstitutunun təsis olunması da, məhz insan hüquqlarının etibarlı müdafiəsinə xidmət etmişdir. Eyni zamanda, vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı, açıq hökumətin və ictimai iştirakçılığın geniş təşviqi, korrupsiyaya qarşı qəti mübarizə, müasir İKT-lərin, elektron və innovativ xidmətlərin tətbiqi sahəsində əldə olunan nailiyyətlər, habelə, dövlət idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi, ciddi struktur dəyişiklikləri, idarəçilikdə şəffaflığın artırılması, bilavasitə insanlara layiqli xidmətlər göstərilməsinə, vətəndaş-məmur münasibətlərinin sağlam zəmində qurulmasına hesablanmışdır. Möhtərəm Prezidentimizin təşəbbüsü ilə yaradılmış və Azərbaycan brendi olan "ASAN xidmət" bu gün korrupsiyaya qarşı mübarizə və dövlət orqanlarının transparentliyinin təmin edilməsi sahəsində uğurlu islahat nümunəsidir. Təsadüfi deyil ki, ASAN sosial infrastruktur beynəlxalq ələmdə nadir, innovasiyalı və korrupsiyadan uzaq sistem adlandırılaraq, digər dövlətlərə nümunə kimi tövsiyə edilir. Həmçinin, hər bir demokratik cəmiyyətdə insan hüquqlarının təmin olunmasında müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin müstəsna rol oynadığı nəzərə alınaraq, son illər bu sahədə ardıcıl və məqsədyönlü

islahatlar aparılır, məhkəmə fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik daim təkmilləşdirilir, müstəqil məhkəmə - özünüidarə orqanı olan Məhkəmə-Hüquq Şurasının səlahiyyətləri genişləndirilir, hakimlərin Avropada örnək kimi dəyərləndirilən ən şəffaf seçimi aparılmaqla, hakim korpusu komplektləşdirilir. Eyni zamanda, Dünya Bankı ilə birgə məhkəmə hakimiyyətinin yüksək statusuna uyğun infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, yeni məhkəmə bina və komplekslərinin tikilib istifadəyə verilməsi, müasir İKT-lərin və "Elektron məhkəmə", informasiya sisteminin tətbiqi məhkəmə fəaliyyətinin daha səmərəli təşkil olunmasına, ədalət mühakiməsinə çatmağının asanlaşdırılmasına, onun səmərəsinə və keyfiyyətinə əsaslı təsir göstərir, insanlara daha əlverişli və rahat şərait yaradır. Ədliyyə və məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində cəmiyyətin həssas təbəqələrindən olan azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin hüquqlarının etibarlı müdafiəsi istiqamətində də mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Təsadüfi deyil ki, dövlətimizin humanizm siyasəti Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi möhkəm təməl əsasında uğurla inkişaf etdirilir, Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış əfv sərəncamları, Azərbaycanın Birinci Xanımı. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə elan olunmuş amnistiya qərarları ilə on minlərlə şəxsin müxtəlif cəzalarından, o cümlədən, azadlıqdan məhrum etmə cəzasından azad olunması insanların azadlıq hüququnun təmin olunmasına xidmət etmişdir. Bu gün Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti kimi Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli və əzmkar fəaliyyəti ölkəmizin hərtərəfli tərəqqisinə, cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrinin - qadınların, uşaqların, məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına, elmin, təhsilin və səhiyyənin inkişafına hesablanmış mühüm layihələrin müvəffəqiyyətlə icrasına, humanizm, tolerantlıq ideya və prinsiplərinin, bu sahədə dövlət siyasətinin həyata keçirilməsinə mühüm töhfələr verir.

Əhəlinin hüquq düşüncəsinin və hüquq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi, ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi, sülh və dözümlülük mədəniyyətinin, xalqımızın milli-mədəni dəyərlərinin, tolerantlıq və multikulturalizmin təbliği istiqamətində mütəmadi maarifləndirmə işi aparılır. Dövlət başçısının 2007-ci ildə imzaladığı Sərəncamla ilk Dövlət Proqramının qəbul olunduğu günün - 18 iyun tarixinin ölkəmizdə İnsan Hüquqları Gününün elan olunması dövlətimizin insan hüquqlarına həssas münasibətinin bariz təzahürüdür.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Avropa Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə Bakıda "İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqları haqqında Avropa Konvensiyasının ölkədə tətbiqi"ndə milli hakimlərin rolu" mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfrans oktyabrın 25-də işini başa çatdırıb.

AzərTAC xəbər verir ki, konfransın ikinci günündə "Konvensiya sistemi" çərçivəsində hakimlər arasında dialoq" mövzusunda sessiyaya moderatorluq edən Avropa Şurasının İnsan Hüquqları və Qanunun Ali İliyi Baş Direktorluğunun İnsan Hüquqları Siyasəti və İnkişafı İdarəsinin rəisi Mixail Lobov mövzu ilə bağlı məlumat verdi və bu məsələnin əhəmiyyətindən danışdı.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin Katibliyinin rəhbər müavini Maykl Patrik O.Boyl "Məhkəmələr və digər vasitələrlə hakimlər arasında dialoq" mövzusunda çıxışında bildirdi ki, belə mühüm tədbirlər qarşılıqlı fikir mübadiləsinin aparılması və dialoq üçün çox əhəmiyyətlidir. O, məhkəmələrin kommunikasiya strategiyasının bu prosesdə özünü doğrultduğunu xüsusi qeyd etdi. İnsan hüquqlarının müdafiəsinin müasir dünyada daha çətin olduğunu vurğulayan M.O.Boyl diqqətə çatdırdı ki, belə mürəkkəb vəziyyətdə bütün tərəflər bu prosesə öz töhfələrini verməlidir.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin İslahatı üzrə Ekspertlər Komitəsinin sədri, Norveç Ədliyyə Nazirliyinin xüsusi məsləhətçisi Morten Ruud "Konvensiyanın 16 sayılı Protokolu" mövzusunda məruzə ilə çıxışında bu sənədin tarixi barədə məlumat verdi və onun 10 dövlət tərəfindən ratifikasiya edildikdən sonra qüvvəyə mindiyini diqqətə çatdırdı. Qeyd etdi ki, sənəd bütün üzv ölkələr tərəfindən ratifikasiya edildikdən sonra Avropada yaxşı presedent olacaq. O, 16 sayılı Protokulun milli məhkəmələr və hakimlərlə Avropa Məhkəməsi arasında faydalı dialoqun qurulmasına mühüm rol oynayacağını vurğuladı.

Venesiya Komissiyasının Fundamental Hüquqlar Komitəsinin sədri Herdis Torqeystottir "Venesiya Komissiyasının rolu" mövzusunda məruzəsində Venesiya Komissiyasının hakimlər arasında dialoq prosesində rolundan danışdı. Bildirildi ki, məsləhət-məşvərətçi qurum olan Venesiya Komissiyası Avropa Məhkəməsi və milli məhkəmələr üçün köməkçi orqan funksiyasını yerinə yetirir. Komissiya hüquqi məsləhətləri üzv dövlətlərə çatdırmaqla, onların təcrübə baxımından, demokratiya və qanunun aliliyi istiqamətləri üzrə Avropa standartlarına uyğunlaşdırılmasına çalışır.

Çıxışlardan sonra sessiyada müzakirə olunan mövzular ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Müzakirələrə qoşulan Prezident Administrasiyasının hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin sektor müdiri, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə daimi nümayəndə Çingiz Əsgərov 16 sayılı Protokulun əhəmiyyətindən danışaraq bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının bu mühüm sənədə qoşulması ilə bağlı daxili prosedur artıq başlayıb.

Beynəlxalq konfransın bağlanması çərçivəsində çıxış edən İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin Azər-

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu**

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

baycan Respublikasından seçilmiş hakimi Xanlar Hacıyev tədbirdə həm yerli, həm də xaricdən olan hakimlər korpusunun iştirakını mühüm amil kimi dəyərləndirdi. İki gün ərzində aparılan müzakirələrin əhəmiyyətini vurğulayan X.Hacıyev dedi: "Mən Azərbaycanda hakim kimi çalışanda - 1990-cı illərin əvvəlində biz Konvensiyanın tətbiqini ancaq onun hansısa maddəsinə istinadla görürdük. Zaman keçdi və biz artıq Avropa Məhkəməsinin presedent hüququna istinad etməyə başladığımız".

Xanlar Hacıyev azərbaycanlı hakimlərin qərar qəbul edərkən, Avropa Məhkəməsi ilə fikir mübadiləsi aparmalarının vacibliyini vurğulayaraq, bildirdi ki, dövlət inkişaf etdikcə, məhkəmə sistemi də inkişaf edir. Hüququn tətbiqi, konkret olaraq, hakimin düşüncəsindən, hüquq mədəniyyətindən və ənənələrindən asılıdır. Azərbaycan gənc ölkədir və əminəm ki, hüquq ənənələrinin təkmilləşdirilməsində daha böyük irəliləyişlər olacaq.

Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev Konvensiyanın tətbiq etmək yükünü daşıyan milli hakimlərin rolunu xüsusi vurğulayaraq, bildirdi ki, bu sahədə bizim üzərimizə böyük məsuliyyət düşür. Biz bu vəzifənin öhdəsindən qarşılıqlı faydalı təcrübəni öyrənib tətbiq etmək yolu ilə gələ bilərik.

Konvensiyanın müddəalarının Azərbaycan Respublikası hakimləri tərəfindən tətbiqi ilə bağlı beynəlxalq konfransda irəli sürülən təkliflərə münasibət bildiren

R.Rzayev dedi ki, insan hüquqlarının müdafiəsi gündəlik gərgin əmək tələb edir. Konfransda aparılan müzakirələr ölkəmizin hüquq sistemi, eləcə də, hakimlər üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Əminəm ki, Azərbaycan ilə Avropa Şurası arasında əməkdaşlıq, hakimlərin dialoqu davam etdiriləcək, Avropa Konvensiyasının milli səviyyədə səmərəli implementasiyası daha geniş tətbiq olunacaq.

Avropa Şurası İnsan Hüquqları və Qanunun Ali İliyi üzrə Baş Direktorluğunun rəhbəri Filip Buaya konfransın gedişində əsas istiqamətlər - məhkəmələrin hüquq pozuntuları ilə bağlı məsələlərə Avropa Konvensiyasından irəli gələn müddəalar əsasında yanaşması, çıxarılan hökmlərin və qərarların icrası, eləcə də, hakimlər arasında dialoq üzrə səmərəli müzakirələrin aparıldığını diqqətə çatdırdı. O bildirdi ki, məhkəmə-hüquq sisteminin müstəqil fəaliyyəti təmin edilməyə, konstitusion hüquq və azadlıqların təminatından söhbət gədə bilməz.

Azərbaycanın Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinə sədrliyi dövründə uğurla ev sahibliyi etdiyi beynəlxalq konfransın əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirən F.Buaya qonaqpərvərliyə görə iştirakçılar adından minnətdarlığını bildirərək, səmimi və faydalı dialoqun aparıldığını vurğuladı.

Bununla da, beynəlxalq konfrans işini başa çatdırdı.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru